

Abt. 15
262

Epternacensia.

262

15, 262

15, 262

Syntagma, Epitomicum
hinc hinc deductum

Ce Cahier contient :

- 1°. L'histoire de la fondation de l'abbaye de St. Willibrord à Echternach, par un auteur anonyme. Elle est écrite en latin.
- 2°. Un mémoire latin du Curé François Cornemont de Dieupont, relatif à ^{un} ~~son~~ procès canonique entre lui et deux concubinaires publiés de sa paroisse, ~~adversaire~~ ^{adversaire} sous le datant de l'année 1696, et adressé à l'Abbé d'Echternach comme Juge délégué par le Saint Siège en cette affaire.
- 3°. Un mémoire ^{latin} tendant à prouver que le fief de ^{par suite de} Treisch, ^{après la mort du Comte de Manderscheid} ~~après la mort du Comte de Manderscheid~~ et Blankenheim, appartient de droit au Comte Charles de Manderscheid, ~~qui doit~~ lequel aurait dû en recevoir l'investiture de Richardot, abbé d'Echternach.
- 4°. Plaintes adressées par l'Abbé d'Echternach au Gouverneur et au Conseil Præpal ^{du Duché} de Luxembourg relativement ^{à une} ~~à une~~ ^{occasion} ~~occasion~~ née pour un ^{supplément fait entre du tombant} ~~supplément~~ Juge d'Echternach en 1648 dans les rues de cette ville, et dans les Cours de son Eglise abbatiale, ^{ou faisant} et décisions de la susdite autorité. Ces pièces sont en allemand.

657

atq. W. S.

Syntagma Epitomicum

sive brevis deductio

Fundationis Imperialis

Monasterij S. Clementis

Vuillibordi in Epternaco.

Fundator Monasterij Epternacensis, scilicet, S.

Clement, Vuillibordus, Anglosaxo, editus in he

com anno Incarnationis Domini sexcentesimo

quingentesimo septimo, Vitaliani Papae tertio, Con

stantis Imperatoris sexto, in Riponensi Provincia

Nordhumborum territorio. Mater eius fuit dicta,

Thera, cui ante partum eius sanctitas futura, per

miramenta lunaria fuit reuelata. Pater vero

Vulgisus, qui terreas Principatus fastidium sper

ners, in promontorijs Oceani et Humbri fluminis

Anchoreticam in cella maritima S. Andree duxit

vitam, et non multo post Ecclesiam in honorem

Dei genitricis edicens, Achimandritam egit, ubi

etiam signis et virtutibus gloriosus sepulturam

cepit.

Abbatatus S. Vuillibordus Eclasiæ Ripensis

fratribus traditus, ubi per 12 annos

657

Nat. W. S.

annos, ad pedes sanctorum Eberti et Vrigberti, pro
funda legis perscrutans, didicit eum, qui secundum
doctrinam est, fidem sermonem; ut potens aliquando
evaderet, exhortari in doctrina sana, et impietatis mu-
nitiones destruere. sed iam huius chronologia acta s. Willibradi
prosequamur.

690

in Belgium
venit

Anno Incarnationis Dominicae sexcentesimo nona-
gesimo, Sergij Pontificis tertio, Justiniani junioris
Sexto, Indictione tertia, Eberto, coenobij s. Colum-
bani in Huesfi Insula Abbate, impulsore, et tanta
motu architecto, s. Willibradus, cum duodecim
asectis, pro conversione gentium, ad Boreales
Saxonum partes profectus est; forisq; prope-
ro cursu ad Grauehngam, famosissimum olim
Anglorum portum praeauigantibus: ipse moras
passus, saxo quadrangulati insistent, per me-
dias maris procellas eos assecutus est.

Inde Ultraiectum, sine Vitorum urbem, olim
Vuitaburgum, per ostia Rheni descendit, qui locus,
per ipsum diuini verbi romore exaltus, insignis ex-
stetit et fecundissimum Ecclesiasticorum

vitorum seminarium

inter quos, post s. Willi-

brodum

Brodum, primum Archiepiscopum, celebriores sunt:
Bonifacius, eius discipulus, Gregorius, Fridericus,
Luibertus, Eobanus, Albinus, Rikfridus, Ber-
nulfus, et alij.

Anno Incarn. Dominicae sexcentesimo nonagesimo 691 Roman, v
primo s. Willibradus iter Romanum versus arripuit, dampnantes
atq; ad Boreales reueris partes, benedictione Sergij
Pontificis, et Pipini Rerthalli, cognomento crassi, fa-
nore animatus, cepit phara idolorum ubiq; euer-
tere, et non solum apud Ultraiectinos, sed et circum-
iacentes regiones, longe lateq; rem Christianam
propagare.

Anno Domini Sexcentesimo nonagesimo sexto, s.
Willibradus, secundo Romanum veniens, hanc sine
prævia revelatione diuina, a Sergio Pontifice,
in Archiepiscopum, in Ecclesia et die s. Martij
Ceciliae ordinatur, atq; muneribus et reliq;
sanctorum donatus, in opus Apostolicum regres-
sus, non multo post coenobium B. Mariae Vir-
ginis, ad Martyres, ad ripa Mosellae, prope Tre-
uorum extruxit. d. a. 697

Anno Domini Sexcentesimo nonagesimo octavo
Monasterium Epiternacum, sine vs Aluaniis, pro-

saluatoris. osceant super quod in itinere. Huiusmodi et
offense osceant in quo et obliuione de signis. Huius
capitis eius. alter natus ibidem actus candela. Huius
dono Willibradi. datus. ad annum.

696

Annals

repperit si habet

s. Willibrodus dum loco

Alonis Treuorum adun

nistrat. Ecclesiam

ex commissione Episcopi

ad eam Martij

quod sub molenis

treuorum ad Mosellam

etiam a Batavis

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

fratres redierunt multos

ceptor Caroli Magni, Abbatum, vel ut Regino in
Chronico, et Euerhardus Almonasteris, in vita S.
Popponis, Abbatum, ad fluvium Suram, in pago
sive districtu Bedensi, sub legibus S. Benedicti in-
dixit, maxime aditus vestigalibus, Pipini Ducis,
Maronis Domus, et coniugis eius Pletrudis, nec
non munificentia S. Irmia, Dagoberti Regis Austra-
lium filia, prima in Horreensi Pastore Abba-
tissa.

Huius etiam operi non parum adiuvento fuisse sancti
Basmi et Luitpoldi Treuironum Archiepiscopos,
quorum consilio, S. Irmia, pia S. Willibrordi desi-
deria omni liberalitatis genere exhaustire satagens,
largas possessiones eidem transcripsit; foelicem sese
rata: si quidquid huius gleba cepisset, propter
quam tot bella geruntur, possideret, non parce-
cum Deo partiretur. Referenda quoque gratia,
et accepti beneficii sese obtulit occasio, cum sanctus
Antistes, contagiosam Epidemiam hinc, ex coenobio
Horreensi, suis sacrificijs et aqua benedicta lustra-
tione propulsauit. ^{familia regis} Ex discipulis S. Willibrordi ^{procurator}

S. Swibertus S. Willibrodus S. Vulfrannus S. Ewaldus albus et niger
S. Adalbertus S. Wigbertus S. Willibrodus S. Willibrodus S. Lambertus
S. Hubertus S. Cunibertus S. Luitpoldus S. Basmi S. Modestus S. Willibrodus
S. Otgerus S. Marcellinus S. Leobinus S. Ingelmundus S. Plechem
S. Willibrodus S. Willibrodus S. Willibrodus S. Willibrodus S. Willibrodus

Abbatia reueris cum opes et magnificentia tum
religio et fama in uniuersum abire: et Ab-
bas non modo rerum Luxemburgensi in agro;
sed et intimis Batavia, Scheldisq; recessibus,
praesertim apud Vualichros, sive Zelandos po-
tuit esse: beato Willibrordo, terras illas omnes
a profano Deorum cultu repurgante.

Erat quoque antiquitus, teste Theodorico, tam
potens Monasterium, ut haberet eius loci Abbas,
sub se triginta aues, vicini Ducatus Luxemburgi Specie
gis, omnes videlicet, excepto illo metropolitico Lu-
ceburgico: quod in S. Maximini Treuircensi
fundo olim fuisse legitur. Non modicum ^{etiam} inclementum

Non fides literis memorias dignum, quod anno ^{Regnum Austrasie}
tertio, Clodoui tertij Regis Francorum, Ro ^{sive Lotharingie}
linguis, viri illustris, et Marchio Antuerpiensis, Episcopus ^{ex bonis Ecclesie}
cum coniuge Bebelina, S. Willibrordo Paschit nam ex cur-
licam, a S. Remando infra Andoverpa castel ^{pradij et possessionibus}
lum, super fluvium Scheldam constructam, ^{Abbas}
cum amplissimis fundis et possessionibus ^{Imperator septem}
contulerit, ut patet ex ipso S. Willibrordi ^{et septem mansi-}
testamento. ^{de in fine} ^{assere et}

Ad Cf. 10 ^{Abbas} et Geterens comitatus ^{quod} Flodria et Hollandia
ditati fuerint. ^{quod} Exat privilegium Henrici Iunioris
datum, maxime, rogatus quo struma
seruitij Imperij sumit et infirmat

lendorff anno Domini 716

Item confirmat Carolus Martellus a. 718

Epinius Francorum Rex quem baptizavit S.

Vuithardus remittit Ecclesie Epterna
cerf. thelonum in omni regno suo et donat
Croniam ad petitionem Walberti Abbatis
a. 752 regni sui anno tertio

Carolomannus filius Pipini confirmat dona
tionem patris a. 803.

Carolus Magnus recipit Monasterium in Ca
saream defensionem, et donat villam Dreis a.
Domini 809

Ludovicus Imperator thelonum per imperium relaxat,
et confirmat immunitatem a genitore suo Carolo,
et avo Pipino concessam a. D. 819

Zwentiboldus Rex, omnes precedenti donatio
nes confirmat, et ad vicum fratrum assignat
villas Steinheim, Kersch, Eppendorf, Bollendorf,
Ertz, Mordel, Gladbach, Affingam, Croniam,
etc. a. Dni. 895

Item praeiit Carolus Ludovicus secundi filius
a. Dni. 915.

Otto primus, Imperator restituit monasterium, et in

suum mundiburgum sine tuitionem Ecclesiam
Epternacensem recipit, multaque praedia eidem
contulit a. 974. Magdeburgi.

Otto secundus confirmat privilegia, et statuit
ne ulla persona tam laicalis, quam clericalis
coenobio Epternacensi presumat inferre vio
lentiam. a. 980. Alquisgrani.

Otto tertius permittit Abbati Epternacensi per
cussuram numismatis, a. 992. Item multas
Ecclesias confect, a. 993. in civitate Alquisgra
nensi: sunt et alia praedia Gudemig, Burch,
Bledward, Mundusheim a. 997. assignat.

Henricus secundus, confirmat liberam Abbatis
electionem, et donationes ab Ottone tertio factas.
a. 1005. Trevis. Item eximit Monasterium
ab omni potestate tam seculari quam Ecclesi
astica. a. 1023. Nonesij. Vide fol. 10

Henricus tertius, curat fiscum ininde abla
tum restitui, a. Dni. 1040. Item ratificat im
munitates et exemptiones Monasterij, et quod
nulli Advocati sint statuendi, nisi de consensu
Abbatis. a. 1056. Goslarie.

Henricus quartus, quicquid usquam per Reges, et
Imperatores, sine Ducis, vel Christi fideles, in quo
cumq; pago vel comitatu obtulerunt Epternacensi
monachis, totum approbavit. a. 1065.

Lotharius tertius, dedit privilegium de via
navali, liberum navium cursum et recursum, et fluvio
Sura dilatando, ad viginti quatuor pedum lati-
tudinem. a. 1331.

Henricus sextus, privilegia concedit de piscatio-
nibus, et aquis aquarumq; decursibus, et monas-
terium sub manu solius Dei esse. A. 1192.
Vuitrenhorae.

Adolphus, Rex Romanorum, investit Abbatem
Epternac. regalibus, et mandat ut omnes vasalli
feudatarii, et subditi ei obediant.

Albertus, Romanorum Imperator, confirmat
omnes immunitates et privilegia de predecessor-
ibus suis indulta. a. 1299. ^{Principem Imperij} Dignitatem et nominat Abbate

Carolus quartus confirmat privilegia a. 1347
Item dat census Educationis suae Epternacensis
Clarissis in quatuor maioribus salis nunc Prae-
laturae Epternacensis. a. 1349. Praga. Item

mandat vasallis, officiariis, scabinis, et cunctis
Epternacens. ut Abbati, cui regalia contulerat
in omnibus plenarie morem gerant. 1347.

Item Carolus ratificat omnes immunitates Mo-
nasterij Eptern a. 1353.

Venceslaus, Romanorum Rex, investit Viri-
cum Abbatem, a. 1379. et confirmat privilegia
a. 1384.

Sigismundus Imperator, nominat Abbatem S.
Vulturni, speciale Romani Imperij membrum,
et investituram confert Abbati Quotus. a. 1414.
Confluentis.

Fridericus Romanorum Imp. confert regalia Abba-
ti Vuitrenhorae. a. 1442, et in Nova civitate

Item praestat Abbati Colnio. 1466. cum confirmat omnia privilegia

Maximilianus senior, confirmat omnia privilegia
praedecessorum suorum. a. 1512.

Item praestat Carolus quintus. a. 1524.

Item Ferdinandus secundus a. 1627. Vienna
16. Ibris.

Philippus quinquagesimus Rex Hispaniarum, se indubita-
tum monasterij Vuitburni protectorem
agrosit. a. 1553. 7. Dec. Bruch.

Venceslaus, Rex Luxemburgi recognoscit, se pro-
terius Advocatiam nihil in Epternac Ecclesia ob-
tinere. a. 1359. Item mandat officij officij suis,
re Epternacensis Ecclesie iura violent.

Venceslaus, Rex Romanorum, fatetur se Advocatum
Ecclesie Epternac. Item testatur Casus quartus, et
Otto tertius, de sigifrido primo Comite Luxembur-
genfi.

Ditherus, Comes Caltimelboe, vocat se supremum
Monasterij Epternac Advocatum.

Ladislao Romano Hungaria Regi reusant
universi ministeriales, vasalli, feudatarii, Scabi-
ni, et omnes Epternacenses homagium prestare.
a. 1252. sed afferunt se ad fidelitatis iuramen-
tum teneri Dno Abbati Epternacensi.

Longum nimis esset, hic recensere Bullas sum-
morum Pontificum, et in eis anathematizationes,
imprecationes, execrationes, et censuras Ecclesias-
ticas, in violatores iurum Ecclesie Epternacen-
sis fulminatas: idque praeter ceteris praestiterunt
Victor quartus. a. 1161: Joannes vigesimus
secundus. a. 1146. Martinus quintus, Pontifi-

7
catus eius anno quinto. Urbanus sextus a. 1338.

Honorius tertius, Pontificatus sui 8. Joannes vi-
gesimus secundus, Pontificatus sui decimo tertio.

Eugenius tertius, Innocentius, et complures alij.

Specialiter vero Alexander tertius, confirmat Ab-
bati Reyniberto varias Ecclesias, concedit usum
mitrae et sandaliorum, facultatem praedicandi, bap-
tizandi, ligandi, absolvendi, excommunicandi etc.
anno Domini 1069.

Sed ut ad Epternacum redeamus, postquam lo-
cum sacrum, per centum et novem annos incho-
re monastica vita cultores, Canonici ^{Epternacensis} ^{deducta et} ^{ad 125. annos}
ibidem ^{ad vivendi genus perduravit.} ^{deducta fuit.} haec annorum inter-
capitula elapsa, mutua vicissitudine, monachi
clerici subrogati fuerunt.

Visum enim fuit Othoni magno, monasticum
ab initio renovare, et pristinis propriisque indi-
genis, ac primigeniae religioni restituere do-
micilium. Igitur Ranangerus, anno Christi
nongentesimo septuagesimo quarto, quadra-
ginta monachorum Archimandrita institutus,

veteres religionum excolere ritus, legesq; S.
Benedicti exercere coepit, magnas Principum
ottonum gratia fovit et longatus, remono
nasterij tam in temporalibus quam spirituali
bus in immensum extulit.

Ab hoc enim tempore regularis observantia multum
reflorescere coepit, ita ut cenobium Epternacense
schola S. Benedicti diceretur, et esset. Quia et
sancto Imperatore Henrico, cum Henrico quondam
monasterium domitore, passim profligatis nequitiis
pestibus, S. Popponis Abbatensis Abbatibus confilio,
Epternaco Humbertum cenobitam Maximianum
vita et moribus conspicuum praefecit: qui structu
ram templi ab Vrodo praedecessore suo inchoatam,
condidit. et per Popponem Archiepiscopum Treverensem

istius Humberti sancti a. d. 1031 14. Cal. Nov. solenni ritu translatum curavit. Tempore
Sung Pontificis Leo 9. am ut nominat de pagis quatuor Maxonarum

antecum Germanus Praepositura Epternacensis discessimus, compositum
rogatu Eberhardi, Hertzog, eodem, multis retro seculis, antequam Clarissa
huius Comiti Palatini
filij Archiepiscopi deum
Henricum venit dñi vobis coesse: ut patet ex testamentis

Augustini diplomatibus et donationibus

Imperatore cum 42 Epis Synodum celebrasset et multa pro utilita
infrascriptis Trevisis defendit et inde Epternacum veniens in Basilica nante
vobis apellis et aliis in propria persona conferavit.

S. Vuillibroni, qui a. Chr. 698 monacho
Epternacensi noviter a se fundato legat
villam Ede, super fluvio Prunna sitam.

S. Irminia, quae confert S. Vuillibroni a. 698
oswiler. Item Steinheim

Simulphi Ducis, nepotis Pipini Heristalli, qui
a. 716. contulit Bollendorf.

Caroli Martelli, filij Pipini Crassi, qui idem
praestitit. a. 718.

Berengandi Praepositi Eptern. qui a. 786
Lauterhofen transcripsit.

Zwentiboldi Regis, qui a. dñi 895. pagos
Bollendorf, et Eptern. ad instantiam Radbodi
Abbatis Eptern. confirmat.

Item praestitit Carolus Simplex. a. 915.

Ex his liquet, dictarum Maxonarum, quas Cla
rissa in iis vocant, verum et indubitatum
Dominum esse Abbatem Epternacensem,
ac proinde Comites Luxemburgenses eas
feudi titulo obtinuisse, prout expresse fa
tetur Venceslaus Bohemia Rex a. 1359.
in diplomate ad Abbatem Vvillhelmum dato.

Idem Carolus quartus proficitur in testamento
fundationis Clarissarum, in quo etiam ait se
per erectionem dicti Monasterij, nequaquam reli-
giosis viris Abbati et Conventui Monasterij S. Vili-
libradi ~~non~~ velle aliquid praesudicium inferre.

Contrarium patet. Et autem feudum, beneuola rei concessio, pro
placata patriae homagio facta, remanente dominio directo apud
Lugemburgenses, feudatorem suae concedentem: ita ut aduocatus
eius non repugnet. Sive vasallus, non possit tale dominium vendere
aut alienare: alias feudatarius ipso iure cadit. Unde
sequitur Carolus quartus, nec voluisse,
nec potuisse, vasallagiam illam Monasterio Clarissarum
largiri, nisi solum pro ad usum fructum sine utile
dominium: quod tanquam feudatarius ab Abbate
Epternacensi feudatorem percipiebat.

Unde clare conuincitur per hanc praeposteram,
et directe contra iura et privilegia Monasterij
Vuilibradii vergeantem innovationem, quam Cla-
rissa conatur introducere, tanto grauius laedi
coenobium S. Vuilibradi: quanto antiquius
est in iure suo et possessione dictorum pagorum.
Quia et possessio firmat causam Abbatis Epternacensis,
cum in dictis maioribus habeat iurisdic-

tionem fundalem, et mediam: in aliquibus etiam
iure hypothecario supremam. Ad eundem
spectant bannum, homines, flumines, pasua,
prata, agri, inuentum, et acceptum, mandatum,
et arrestum, placitum, optinale, census, sagina
pasuatis, decima, collatio Parochiarum, et sylua
caduae, a radice usque ad summam earundem.
Possessio quoque firmat causam iudicium, cum
usque in praesens, bona sua libere distraxerint,
impignorauerint, hypothecauerint, et alijs vijs alie-
nauerint: nec ullus reperitur bona sua ven-
dendi, coniugum contrahendi, aut legum cadendi,
a Clarissis facultatem unquam petisse.

Extat quoque privilegium eiusdem Henrici. E. Cal.
 Dec. a. 1023 Progentia datum Maximinians quo Strunps
 Abbatem Sancti Maximiniani et Vullbradum Senitij Imperij
 eximit et confirmavit ne Abbates dicti militiam tam palatinam
 quam togatam sequerentur sed phurina utriusque eorum bona
 Henrico Duci Bavariae filio regis primi Comitis Luxemburgensis
 Etzoni Palatino Comiti nec non Otto Comiti infendant et ea
 lege in beneficium dedit ut ipsi loci Abbates curiam regalem persolverent
 et in expeditionem eorum. Abbates vero predicti non sunt liberi nisi
 in vrbibus Progentinensibus Colonienfibus aut Metensibus non nisi
 magna necessitate cogente ad comitia generalia fuerint invitati.
 In quem finem Sanctus Imperator Wilhelmus de Neapoli
 Abbas Sancti Sepis Imperio 777 mansos Haricho vero Abbas
 Premonstratensis sex mille ducentos quinquaginta mansos id est
 secundum Imperatores quantum tredecim millibus ducentis duo
 decem libris annuo arari potest seu quod idem est ungula
 quadringentes viginti octis mille nonaginta octo ginta quatuor
 libras lege dedit. Abbates omnes semitio et bienniali contributione
 exonerantur et si quando curiam petierint evocati vel ubi
 tunc mensa Imp. venerit et non exegerit Monsionem ut
 videtur in lris Henr. 3. de a. 1044 et Henr. 4. de a. 1066
 Addit insuper l. Henr. de a. 1023 et sancit ut
 quis successorem Regum et Imperatorum servituri ad
 Abbates omni conspectum in periculum animarum
 ulterius cogantur nisi ea bona quae inde discedunt

reddant aut restituant. Insuper si qd fortassis illo
rum aut filij illorum illorum qd bona d. Mo
nasterii sunt commoda sine hereditate decedant. Beneficia
q a d. Abbatibus hinc via it ad Monachia redcant. Hanc
s. Henricus dispositio confirmavit. Conradus Salicus
de a. 1026 Henricus s. de d. 1112 Fridericus Barba
russa 1182 et Leo Papa 1051

- 692 Radbodo Rege Frisiorum caeso et expulso Siquinus Ultra
vium occupat eoque S. Vullstindum remittit ibique in eo
loco quo quondam S. Thome Apt. templum à Northmannis
dariusque eversum steterat aliud in honorem S. Martini adificat
in quo postea ecclesiolae congregavit.
- 693 Duo Ewaldi discipuli S. Witi antiquam Saxoniæ sive
Vestphaliæ introeuntes non à paganis martyrizantur
et S. Witus cum S. Lamberto varia quæ ad orthodoxam
fidei propagationem pertinent consiliorum et Ultramar-
in honorem S. Virginis marie exstruit pulcherrimam in qua
relictis pontis consecrant baptisterium. Xii fideles ob defensum
Castellum Traiectum à Siquini Principe capti securum habent
accessum ad suscipiendum baptismi sacramentum
694 S. Wigbertus S. Witi collega in Friburgia à Radbodo
tyranno martyrizatus S. Wito cum inter ipsos divina providentia ad
intentionem liberati
695 S. Wigbertus coepiscopus S. Witi cum Marcelino et Venerandis
per Frisiam, Hollandiam et Frieslandiam prædicavit et ingentes
multitudines barbarorum ad fidem convertit. S. Wigbertus in Angliam
venit et à S. Wilfrido Persarum archiepiscopo consecratus
696 vide infra Eodem tempore quo S. Witus in urbe regit familiariter
agit cum S. Wilfrido Eliaensi et S. Huberto rege Thuringorum
697 Wito ex tertia vice occidit S. Wigbertus cum Clericis et
discipulis viis Saburiam S. Witi Traiecti cathedralen festum
vna cum S. Wigberto consecrat et synodo habita in domibus
Evangelii prædicatores constituit. et curia idem tenet

Tremur in obsequio et ad insula ripon datus
monum. & hanc ad martyres instruit

698 vide infra S. Wido Radbodum adit sed ab impietate
adultera reuocatus in ducem ad regendum regem pergit
et trigentos pueros catechizatos ad Franciam datus rem

secum auerit et Franciam in ducem datus eundem ornat. Pater

Tremur pater et parochianus S. Pauli sacras ad rogatu

S. Irmam dedit S. Irmam donat oxenlurg e Mauria

699 Episcopus S. Sebastianus cum sagitta in uentre Episcopus
et pagani. Episcopus ad Franciam Radbodum datus ab illis

vero Vuerhardo sibi traditum. Sacerdoti testamentum perscriptum
auerit S. Irmam donat villam mortuam

700 S. Vuerhardus S. Wido in predicatione coadunator accedit
et Radbod. Regis filius baptizatur qui adhuc in alio portu
mundus ut creditur transiit e mundo. Radbodus penetrat
nomen datus a proprio relict

701 Hyarna deo sacra et stala atq. Crochardus datus
S. Wido portorem suum in villa Gabraio et Bedelunga
S. Veldg et Swobets in propaganda apud Franciam de ab
ano S. Ludgeri Vuerhardo multum diuinitatem

702 S. Vuerhardus Episcopus S. Wido adunus accedit
in Pyrenis detrahit calcei qtu sua scripti e datus

703 S. Landrada S. Wido datus de castella datus

704 Hedem datus orientalem Franciam multum ha
reditates legat S. Wido in Amersbach monachum et capello
Hembergh

Engilbertus donat Vuerhardo S. Irmam stentem qui est
pagus stentem ad Franciam Episcopus S. Bonifacius sub tyros
Episcopus stentem S. Wido reuit

705 S. Swobets datus S. Wido. quidam malo ducem
liberat.

706 Pyrenis Crassus donat medietatem sibi Episcopus in ducem datus

707 multa miracula S. Wido pater fortis dulcissimi. Sacerdoti
in terra saluginis exultat. Sacerdoti pater potat lugena nullam
diminutionem patitur.

708 S. Swobets datus Vuerhardo a Pyrenis impetrat datus omnia
datus

709 S. Lambertus translator p. S. Humberman factus interfect S. W.
Ara collega S. Wido fuit S. Wilfrido Haueghadensis et
Eboracensis Episcopus

Engilbertus donat S. Wido. Alpheum in Texandria et villam
suam in Testabandia

710 S. Irmam mortuam. Sacerdoti deo sacra dat S. Wido villam
Hockesant Hultinum et Heopodum

in S. Wido pagum 711 mortuam Vuerhardum. S. Wido in predicatione Evangelii
Episcopus a Carolo Martello cooperatur et Eulenia Saxonum fundatur

712 Engilbertus donat S. Wido villam. Presbiter et deus
et Humberman deus et Sacerdoti.

713 Bitha deo sacra et flug eis Chadradg et Harbets
datus S. Wido villam. Vuerhardum in pago Bedelg.

714 Pyrenis mortuus et paulo ante datus dat S. Wido in Texandria
notariis villam suam in q. corabum exultat sed nunc est
collegium robore conuocatum

villa Apollinis

^{super fluvio sala in pago salense}
715 Hedeus dat S. Wido castrum Hammo quod ille
convertit in claustrum

716 Arnulfus dux flug. Trogenis dat S. Wido castrum
Bollendorff ad fluvium suam nam ex Marcijs
quam donationem Carls Martelli confirmavit anno
Clotarii Regis primo cuius aia in hora vultu apparet

717 Moritur S. Swibertus cuius equus celebrat S. W.
et equus una cum S. Vallerio Marchio. Inde in
Vraticorum pergit et idola destruit a castris delecti
gladio percutitur

718 Visitat S. W. cremonam Ep. ubi bannum suum per
evocationem in ^{ferme fornam} idum mittens illud vni replet secundares
et panem et mada faceret

719 S. Bonifacius prohabita S. W. benedicti vitem adit
et a Gregorio 2. Aposto munere impetrat ^{recepit} et Epatum suum
S. W. offer. sed ille recusat

720 S. W. visitat ^{interest agendo} cremonam ^{sedens} iustitiam et dam in itinere per
procuratorem agelli angariatur repentina morte impig. coram d.

721 S. W. Pignum Carls Martelli fluvio sacro fonte
abluat multa precordia et triumpho tanta solis praesentant.

in Ducatu Quensi

722 Eborac conet multa proedia ad Basiliam ff. Ap. P. et P.
in Rinhannum in pago Dablen. Super Rheno construat confert
nec non Edepsam S. M. V. in Mullingen ad omi subleat Hedeus
fluvio Badagon multa bona dat S. W. ad Basiliam S. Landu
berti Ep. et martiris gram consecravit in Badao

723 Edepsa Saxorum mire per S. Bonifacium

propagatur Carls Martelli largitur S. W. multa curia
transit et dat e. Edepsam Velatiosam et pagum Rinhennense

723 Per S. Willibrodum elevatur corpus S. Cuthere Virginis
et martiris ad oppidum Rhenense. S. Plehelmy discipulo S.
W. et epg candida casa

724 S. Bonifacius Churruin et Haspian. vivere vestri
dum exult

725 S. Bonifacius Adalbertum haresparchan comitit et eidei
S. W. cooperatores vestri addit

726 Raulingis donat Edepsam Antwerpensem S. W. pae
sept. S. W. vidit et plurima bona pro mo Ep. legat.

727 Obiit S. Willig S. W. discipulo iteri S. Hubertus S.
W. familiaris Fura apud Boncelles

728 Florent in Germania S. W. discipulo ^{Episcopus Ratisbonensis} et Waltherus
ex discipulo S. W.

729 S. Eberg Archimandrita vita sanctus cuius magisterio
sedet S. W. a. d. 677

730 S. Adalbertus egregium S. W. praesent opam in comestore
infidelium

731 H. S. W. et Ragnfredus Epg Colonienses quarundam
villarum et martirisum permittit saluist

732 Vigor S. Anaberga S. W. discipula qua per eum
et S. Gertrudem legitur velata Florent quoy S. Hedeus
et for eius Reldy sine Raula spiter eius phi

733 S. W. sena et grandam vta opa coepit ipi sine fa
ganis

734 S. W. Noxod omnium Ep. erigit et duodecim paup
ad exemplum Anst. instituit

735 Florent Lebuinus et marcellus discipuli s. m.

736 Caput s. bructi s. m. Epitaphium deest

737 s. Vito Frisii sub s. m. magistro funda
menta doctrinae Christianae iussu postea facta in Ep
Ornaburgensi. Moritz Ven. Beda s. m. enomast

738 s. Wito vitzgenaris pater et eius Epitaph
Persenerstedt in p. s. Bonifacii Bructarii in t
Epitaphi pastat

739 Deest s. m. ^{atque} ⁱⁿ ^{monasterio} ^{muri} ⁱⁿ ^{ita} ^{quam} ^{post} ^{mortem} ^{clausit}. Cuius rei indicia
superstite aut Thuf. p. s. p. s. oratorij suspensa vixit
ferrea compesce manas captivorum insignia nec non
linguentum bacilli vehicula curruum et similia
denique ^{tanta} ^{parte} ⁱⁿ ^{statu} ^{membrorum} ^{formas} ^{efficit}
quantum via potuit bonum par archiep

Vitae eius ^{et} ^{landes} ^{scribere} Ven. Beda Alunus Praeceptor Const. magni

Thufridus Abbas Epit. servatus oedricus Agrippinus

Radbodus Frisii Radbodus Regis Frisiorum p. s. p. s.

Epitaphi Ulrici ^{et} ^{marcellini} ^{enim} ^{discipuli} ^{et} ^{ut}

swibestria scriptor. Scitum quidam anonymus qui per

Alcinum correctus prius hanc scribendi provinciam suscepit

Agens de eodem matyr. Rom. cum Barone et Adone molanus

in additione ad Vuardum et in natalibus s. m. Belgii Galicinus

VVHL. s. m. DVs ep. s. m. s. Fr. s. m.

e VVVs abiss

739

Manlyus et Felis Cratopolis de Epit. Germania

Trith. de viti illust. ord. s. Ben. s. m. c. 137

et. 4. c. 67. Cornelius Kempus de origine Friso

rum s. s. c. 22. Adriani Barlandus de Epit

Travensibus Gerardus Noviomagus in catalogo eo

rumden Guilhelms Hedag in historia German. Ultra

redinorum Joffridus Petri in annalibus veteris Epit

aporum Ultravensium ex Comitum Hollandia

cliberrimus s. m. ^{et} ^{Epit.} ^{ex} ^{longinquis}

regionibus crebra visitatio maxime et antiquam hanc

tricia hanc in Belgii sepius in duces. Ultravensia

Colitur etiam nunc devotione (omittit alia loca) in

compositi Brabantia quam doctrina illustravit vel

templis vel sacellis vel aris eius nomini dicatis ut in

Alpheni quondam eius penitus Herwick Ulmen Castor

Middelberck Berkel Mol oden Castel Vucht et alij

plurimis locis. Omnium a celeberrime in Deffen eius

etiam patronio nunc celebris Tungenberg. Ord.

Præmonstratensis ubi maxime hominum conatus et

per totum annum visitationes et oblationes deo per

sanctam suam crebras sanctates operante.

Testamentum D. Clementis
Vulibordi.

16

In Christi nomine. Oportet Christianos viam
veritatis agnoscere, per quam Creatori suo digne
meritis suis servire, et oblatio elemosynarum
eorum et devotio perveniat ad salutem. Christo summo
dicente: date et habite vobis, et facite elemosy-
nam et ecce omnia munda sunt vobis.

Adhuc ego in Dei nomine Clemens Vulibordus
Episcopus cogitans casum humane fragilitatis gra-
tuler pecunia mea possum abluere et donante dno
ad eterna gaudia pervenire, dono a deo processu
donatumque esse perennibus temporibus vobis, ha-
ad monasterium Colernacum quod est constructum
super fluvio Sura in pago Bederni in nomine patris
et filii et spiritus sancti et S. Petri et Pauli Apostolorum
et sancti Johannis Baptistae vel aliorum sanc-
torum. Vbi ego ipse Clemens Vulibordus Episcopus
et gubernator praece videor et si Christo
placet corpus meum ibidem requiescere debet.

Hoc est quod dono vel trade ad ipsum sanctum
locum Colernacum omnem rem vel villas vel
maneria quae mihi ingenui Franci pro amore
eorum et salute tradiderunt. Similiter illas res
quas mihi Dominus Pipinus mihi condonavit vel delegavit
sen Matrona sua Plectrudis, sive filius suus Ing-
nober Carolus maior domus, quas res ipsas Dominus
Carolus et genitor Pipinus tam me vivente quam
de ista vita migrante pro eorum mercede condo-
naverunt.

Et illas alias res ex parte clero monacho vel
qui mihi eas tradiderunt, vel delegaverunt
ut hec scriptura solenniter pro temporum
confirmare debeat. Et hi sunt homines ad
his nominati.

Rottingas mihi condonavit vel tradidit
aliquam quae est constructa in Antino
villae super fluvio Surae in pago Rensi.

placuit nobis inserendum si fuerit illius de
libus vel prohereditibus meis seu quolibet

Reduierunt flum
Relaxatis, scilicet
Et sic anterioribus

Sequela aut Resultatio

Situm et militarium Civillationum Exorbarum
inter franciscum deharde cum sua Bertha
et

proctorem Aquilicensem post appellationem
factam a dictis sententiis R. officialis
foranei in Rendeire

appellatione facta a praefatis sententiis, Pastor
aquilicensis paulo post presentavit supplicem R. mo
et illi s. mo dno Nuncio apostolico (Gloria Regens cum, ut
Delegaret pro iudicio apostolico R. d. d. Agidius de Bra
Decanum concilii R. officialis et pastorem in Harze, et
ut utramque faciam et committeret appellationem,
Ego concilium Regium Luxemburgense, non permitteret
suis subditos citari in spiritualibus extra provinciam,
nisi forem iudiciis Ecclesiasticis Regi subditis —

R. d. d. Nuntius apostolicus post decretum foricatorum
dictae intimatum et concilio Luxemburgensi placetatum
dedit suum Rescriptum formale sub dato 3.º Novembris
1704, per quod facias appellationem committere R. d. d.
Dno Decano in Harze —

Postquam predictum Rescriptum fuit concilio Luxemburgi
placetatum et officiali foraneo et adversis intimatum,
dictis officialis debuit Remittere utramque litem ad D. d.
Decanum, qui postea pastor deposuit sua gravamina
et rationes per Emptorias ad utramque sententiam
Reformandam —

Causis sic introductis, franciscus deharde, et Joana
Gabriel adierunt R. d. d. Nuntium apostolicum
in mense Januarii anni 1705, et Redierunt cum
tribus Rescriptis in eorum favorem Relaxatis, scilicet
duobus sub dato 27.º 8.º 1704, et sic anterioribus

Rescripto Exponentis sub dato 3ª Novembris, et
Cum uno tertio Rescripto sub sequenti sub dato
7ma Januarii 1705, per quae tria Rescripta dñs
Nuncius apostolicus remittebat pastorem Exponentem
ad officialem foraneum ad laequendam utramq;
sententiam —

ista tria Rescripta uno die Februarii 1705 presentabas,
et presentata in Concilio Luxemburgensi, et tam postea
quam R^{do} D^{no} Decano in Haze, in summa, cum predicti
Concubinarii vellent per suum Exploraborem recipere
duos lites a R^{do} Decano, et eas referre ad officialem
foraneum ad taxandas expensas, Exponentis pastor
statim remisit ad Concilium Luxemburgense suum
primum Rescriptum, supra dñm Decanum in Haze
Relaxatum, et per hunc Luxemburgi placatum, cum suis
graviatibus exhibitis et exploratis, et petiit a prefato
Concilio Luxemburgensi super existentiam aut suspensione
P^{ro}curatorum et Executorum, quod et illis et importuna
Regium Concilium, decretando similiter ibidem Citationem
contra adversos ad Rescriptionem inseriendam in fraudem
quindem foram prefato Concilio —

Sic incepit nostra his magna foram Concilio Luxembur-
gensi supra contrarietate Rescriptorum dñi Nuntii
apostolici, quae mihi fonsitit plus quam centum et quinquag-
inta singulares —

postea Remisi supplicam ad prefatum Nuncium
apostolicum Representando meum primum Rescriptum
sub dato 3ª Novembris 1704, equalificando adversos
Concubinarios publicos, et sic ab illis Nuntio
Rejiciendo seu Refutandos —

Post diversis scriptis Hinc et inde ad Nunciaturam
exhibitis, R^{do} D^{no} Nuncio sub dato 2^a Maij
1705 Reiteravit tria Rescripta in favorem adver-
sorum emanata, Declarando se velle adhaerere

Suo Rescripto supra prefatum Decanum
Relaxato sub dato 3^a Novembris 1704 —

Postea cum dictis Francis aharde et Joannae
Gabriel Negarent omnimode se esse Concubinarios,
sicut eos declaraveram in mea 2^a supplica, et
diversos super ea Re facerent, clamores et instantias
tam ad Nunciaturam quam ad Concilium Luxembur-
gense, sed quasi invitis, facere probationem eorum
Concubinatis foram Concilio Regio Luxemburgensi, in
adjunctione fidei Regii, quod Concilium non pabitur
et iudices Ecclesiastici ullam aliam sibi attribuant
jurisdictionem in v^{ra} provincia, nisi mere de
delictis suorum Clericorum —

Et per eam Regulam nunquam cogitaveram facere
meas inquisitiones supra Concubinatum prefatum
foram R^{do} D^{no} Decano in Haze, (tam quo non
etiam potuimus adducere in testimonium fratres, soceros,
aut sorores prefatae Joannae Gabriel, qui eam sepius
Repererant Concubinentes cum Francis aharde nunquam
meos meliores testes, qui praeterea dñi fidei Regii
non potuerunt foram Regio Concilio Luxemburgi Denegare
sua iudicia testimonio et iuramento confirmata —

in inquisitionibus prefati Concubinatis addire feci
foram dñi Nuntio Regio fratres et soceros aut sorores
dictae Joannae Gabriel, et viginti quinque alios testes
ex pago d'awren, quorum depositionibus et testimoniis
prefatum Concubinatum probavi Luce clariorem —

Postquam Francis aharde et Joannae Gabriel,
Citatione super eos facta Conyocari personaliter ad
Concilium Luxemburgense, subierunt docimen foram
foram Nuntio Regio super omnes Circumstantias
articulatas vitae eorum scandalosae, tum iborum
adversus R^{do} D^{no} Nuncium apostolicum ipsi
Representando quod violarent huc jurisdictionem

Adi. Vn. Nuntius aplice sed sinistris Aprinis
Lorum Rationibus (Præconis fide) Rescriptum sequens

173

Per hunc Eminentium inopinatim *Missive*.¹¹ die Martijis
cyprius fuit placuit et offensus, ut cum quoniam
postea adduci potuerit Relaxare ullum Rescriptum
in favorem Carolus Exponentis —

Postea prefatum Concilium delegavit unum Concilia-
rium Regium ad Recolendas omnes meas testes supra
Concubinatum Deponentes. qui venit cum fratre Regio

Hoc Nonobstante franciscus et hildebrando et joanna gabriel
allegaverunt per sua ~~Rescripta~~ Diversas suscipio-
-nes ad Rejicienda et Reversanda omnium testium
testimonia, quibus per pastorem Rile debellatis
seu Refutatis, Concilium Liemburgense tulit
hanc Sententiam quae sequitur Idiomate Gallico.

Monseigneur Les Gouverneur, President et
 Cons du Conseil du Roy nostre sire a Luxembourg
 declarent de n'avoir esté loisible aux ad^{res} par
 leurs frequentations de Commerce illicite de causer
 un grand scandale en la paroisse de Dieffart, a
 raison de quoy les condamnent a trente fte d'or
 d'ameende avec interdiction et aux despens de la
 justice instance au bailli de la pair. prononcé a
 Luxembourg ce 16me Decembre 1706 est signé
 Duchemin — port. 65 fte d'or

a prefata sententia franciscus xthardi et joanna
gabriel appellaverunt ad Consilium Regis Hispanici
in urbe Montenoj ubi a Reverendissimo Dno Duce
Bellarmino Belgii nri Vicario obtinuerunt super
existentiam aut supercessionem sine e, usque
dim Rex Hispanicis Delega per aliud tribunal
appellatorium loco Mechliniensis super annum vel
circiter in ea supercessionem morati sumus

En l'année pastorale exposant accépit ad illud. Item
Dum Nuntium apostolicum, qui venerat prope leodium,
Exposuit ei sine ore omnes lites, persecutiones, &
criminas, quas a pluribus annis patiebatur a
predictis concubinaris pro functione sui minoris
pastoralis; & presentavit illi sententiam definitiva
Concilii Luxemburgensis, per quam adversorum concu-
binatum probaverat. Rogans eum, ut tenore illius
sententie sua ultima Rescripta Reiterare Dignaretur.
Sed iam senam non voluit aspicere, Et adeo in
profectum pastorem erat viritatis propter suum
Recursum ad iudicem secularem, quod Nuntiū
nonobstante omni Ratione seu allegato Ecclesiastico
hanc Culpam voluerit condonare. Exprobatūq;
dicto pastori dedit perieris Dno fisco Regio seu
procuratori generali ad intendas lites istis Ristis,
quoniam Nuntiū ei dederim unum obolum pro
omnibus ab eo acceptis honoris aut obsequiis.

Anno sequenti 1707 pastor obtinuit in Concilio Regio
montensi seu a Reverendissimo Dno Balthasar
Reiterationem supercessionis obtenta ab adversis
super sententiam concubinaris Concilii Luxemburgensis
Et sic tandem finit ista causa intentata super
inquisitiones vite Dni scandalosae, quae mihi
constitit plusquam sentim Et quinquaginta singulares
Rescripta a Francisco charde octoginta vel
circiter impedita ex ista lite.
Item Eodem tempore prefati concubinaris venerunt
Luxemburgium ubi premebant fortiter Decisionem
litis intentata supra contrarietate Rescriptorum
Dni Nuntii apostolici. in qua meliorem sortem sperabant,
Et quod Dns Decanus in Harze quem Ritus Dns
Nuntius nobis delegaverat in iudicem, erat eo
tempore mortuus sed seum in ea lite condemnati sunt.

Sicuti sequitur ex tenore huius sententie, quia si
non in terminis saltem in substantia sic exponitur

Sire Francois Hornemont Sire
D'Agenville a dieu par suppliant
Francis charde Et Jeanne Gabriel
Haveri bonis

Monsieur les Jours de President de l'gens du
Conseil du Roy nre. sire a Luxembourg Declarent le
suppl. bien fonde a faire recevoir le Rescrit du seig.
France de Cologne du 7me Janvier 1708 sans a partie
Haveri bonis de faire desnommer d'autre juge d'appel
Et ce conformément a la sentence d'ap. Siege des ages
de cette province, fondamens led. Rescrits nre
Desens de l'apostolic au tance de la Cour prononce
a Luxembourg le 6me Mars 1708. Etait signe du chemin
cine paraff. sport 45 fls d'or
a prefata sententia dicti concubinaris appellavit
ad Concilium Regium provinciale Martis Honoris
ubi per modum Annui adhuc litigavimus. Descriptis
Ex utraque parte additis. Item a prefato Concilio
condemnati sunt, Sicilicet sequitur

Veü par les conseillers sçavis au Rol du Conseil sçave
vain du Roy En Harzeau le Debat meü aux plaid
du 20me Juin 1708 Entre Francois charde et Jeanne Gabriel
appelans d'une sentence rendue par le Conseil provincial
de Luxembourg le 6me Mars 1708, et Requerans le revocement
des clauses d'interdiction d'une part, Et maître Francois
Hornemont Sire D'Agenville intime de opposant d'autre
d'ice les droits d'interdiction et pieces Respectivement
joindres le tout considéré
Lesd. sçavis Evident le d. Debat, ont Revoque et
Revoquent les clauses d'interdiction et d'effence,
permettent a l'intime de faire exécuter la sentence
dont est appel par provision et a caution, Et

Francisci a Harde de pago d' Aum, quod ille a
spiritibus cum non confiteretur nec communicaret
in paschate, super ea re serio diligens pastor,
repperit de facto predictum franciscum a Harde non
fuisse confesum, nec communicasse in paschate anni
1696, et per plures annos tempore mei predecessoris
secundum statum suorum vicinorum opinionem probasti:
Pater sic in auctoritate denunciavi eum dno johanni
d' Aum pastori in petitionem et rdo officiali foraneo
concilio vffiensis in luxemburgo, sed de brevi post
tempore mortuo, nullam subit correctionem, quin immo
dehinc sepius cum charitatiue compellens perditos aut viro
mones subsequentes, ut saltem induceretur ad confessionem
et ad penitentiam recipiendam
ab eo prope tempore dictis franciscus a Harde perpetuum
duxit concubinatum cum prefata Joanna Gabriel, et
hoc in magnum scandalum totius nre parochie, cum
cum frater et sacer dictae Joanne, et semel deprehendissent
fornicantes in vno et eodem lecto per medium noctem,
pastori exponenti denunciarent, qui sepius eos admonuit
et increpavit de vitando tanto scandalo
sed cum illi semper negarent tale commercium, tandem
pastor exponens reddendo de visitatione infirmorum
repperit eos concubantes in foeca in campo, et cum
illis surgentes in ruitis et scopulis se occultare vellent,
eorum noquitiam et vestis oculatis eis increpans, ipsi
de ruitis et scopulis decidentes, praeiuvimus predictum
pastorem, quin et quo laceraverunt vestes, Cuius rei
eventus notus est in toto nro vicinio
in fine quadragesime sequentis illius anni qui erat 1701
pastor exponens adiecit dum pernoctans d' Etienne pastorem
in hendeus de moria, et eo tempore officialem foraneum
concilio vffiensis in luxemburgo, qui postea propter iniqui-
tates ad instantiam fidei Regii luxemburgensis vite
quo scandalose cum sua ancilla fuit depositus a rdo
dno Melhidione sandrovi ab officialitate sua
Pastor petiit ab eo consilium, quomodo se deberet gerere
in paschate proximo. Cum prefatis concubinatis exponens
et quod libenter vellent sciri fieri de eorum confessione
annua

123
annua, antequam eos Reciperet ad sacram synaxim
Pater petitioni annuens dictis officialis, pastor deinde
petiit ab eo, quomodo se deberet gerere in ista occasione
ne ullam subiret vituperationem aut correctionem
Dixitqz illi esse mentis, quod mitteret suum vicarium
ad eodem utriusqz, ut eis innotesceret ne ad sacram
synaxim se presentare auderent, nisi data praevius
suo pastori schedula confessionis, hinc consilio annuit
officialis
Pastor iterum petiit ab illo, si prefata vicarii admoni-
tione facta, se ad sacram synaxim presentarent,
quomodo se deberet gerere, si vellet bene promittere, ut
modeste ab eis peteret in mensa schedulam confessionis
officialis dixit non esse illius mentis, quod non bene
conferret interrogare presentes in mensa sed quod si
praevia admonitione facta, se presentarent ad mensam
adque ostensa confessionis schedula, quod quando pastor
veniret ad ipsos, deberet terga vertere, hinc stare praedictum
similando se movere aut quicquid hostias consecratas in
tribus, et tunc se vertens eos praeterire et transire ad
alias
adeo fortim et officialem foraneum dedisse pastori exponenti
et consilia, quod quando ea eloqueretur, vertebat se in
angulo sui fori aut sine timore eo modo, quo pastor debet
terga vertere cum praevia quando veniret in mensa ad
prefata concubina rdo de eorum confessione non scitavit
Rediit ab officiali foraneo pastor exponens feria 6a ante
dominica palmarium dicto anno 1704, et die sabbathi
sequenti misit suum vicarium ad eodem utriusqz francisci
a Harde et Joanne Gabriel, ut eis indicaret ne ad
sacram synaxim accederent, nisi prius data pastori
confessionis schedula
Et admonitione debite facta, die palmarium sequenti
pastor exponens de summo mane audiuit confessiones
in sacristia sui templi, ex parte Relecta terminatis
fori audiebat etiam confessiones in solo confessionali
et tanti in templo
quando vicarius in prima missa venit ad sumptiones
eucharisticas, pastor indutus nigro pileo et stola

Exiit de sacristia, et accipiendo sacram pixidem
distribuit sacram synaxim suis parochianis —
Iohanna Gabriel quamvis pridie a vicario admonita,
venit inter tres ultimas mulieres ad mensam adque
precise data confessionis schedula, quando pastor praesen
de eius temeritate venit ad ipsam, interrogare eam
non cuius, secundum officialis consilium, venit terga,
hesitavit paululum, simulando se quarevere hostias
consecratas in cibario et tunc se vertens, preterit eam
modeste, et diabulis ultimis mulieribus locatis, ascendit
ad altare, accepit sacram pixidem, et dedit audire
confessiones in sacristia

Ibi est totum meum peccatum
quod a quinque annis tantis et diuis
hui aut desipiam poenis et iungens —

Franciscus xharde ultimus ante missam parochialem
amona pulsi exhausto, venit ad sacristiam, petiit a
pastore se paramentis vestiente, casu quo se presentaret
ad mensam, si esset daturus ei sacram synaxim, pastor
petiit utrum haberet praemanibus schedulam confessionis
dixit quod non, quod fuisset confessor patri Recoleto
in templo, in praesentia multorum parochianorum qui
mihi poterant facere fidem quod viderent confitentem,
dixit ei quod hoc non mihi sufficeret, sed quod vel
deberet mihi adferre schedulam confessionis, vel
expectare quod fuisset allocutus pulvrem Recoleto
post missam, et quod se mihi faceret fidem audire
huius confessionem, quod tunc praeborem ipsi benedictionem —
at ille audacter et impudenter respondit se minime ea
facturum, nisi omnes parochiani similiter facerent,
tunc ipse clamabat et imprecabatur, dixi ei quod
adiret et diceret me facere meum officium tandem
cum exiit et quidam Reluctanter lauit de sacristia
et abiit, sed talia ex industria faciebat —

Statim pastor ascendit ad altare, incipit suum
officium, et dictis franciscus xharde nec in missa, nec
post missam accessit ad sacram mensam, nec alio modo
se presentavit illa die, hoc est tam fortiter et infallibile
quod nunquam poterit diuincere contrarium —

Die hinc sequenti dictis franciscus xharde, Iohanna
Gabriel adiuvant huius officium in huncmodum. Cum supplica
Petitoria, sed dictis officialis Reminiscens de suis datis
consiliis nihil super eorum supplicis decretum —
Die mercurii aut prius sequenti finitis in templo mone
officiis, franciscus xharde expectavit pastorem in
vestibulo templi, et minatus est accedere, iterum huius
officium foraneum, et illi intentare litem, nisi praebere
ei sacram synaxim, pastor respondit non timere ullo
modo officium, quandoquidem nihil erga eos esset,
nisi consilio dicto officiali, et eius consilio precise
dato —

Hec audiens dictis franciscus xharde, cum Iohanna
Gabriel adiuvant dictum officium in huncmodum in somitu
et consortio praetoris huius loci parochia exponenti inimici
maximi, qui a tempore quo filius eius ex factis
beneficiis electus noster parochialis, omnes quas potuit
et intentavit lites et vexationes, ille inquam pastor
parochius concubitorum nostrum Notissimus, exposuit
officiali se praia mihi dedisse consilia, quod praeniret
et dengeret, nisi prouideri vellet a pastoribus vicinis, et
sic quod deberet me citare in utraque lite —

dictis officialis huiusmodi praetoris illius videri
praenire, decretum citationem contra me in utraque
eorum supplica —
post quidem nam pascha, debuit parochus comparere,
in lite contestata a Iohanna Gabriel, fatebatur se illam
modeste praeterisse in mensa, sicuti et expositum, non
tamen si hoc esse, sed tantummodo prouideret dictis
libere communionem, usque diu fortior fieret de eius
confessione annua, et hoc non facere suo sed alieno
consilio —

in lite contestata a franciscus xharde, pastor negabat quod
ullo modo se presentasset ad recipiendam sacram synaxim,
cum et sic quod temere intentaret litem, quandoquidem
non alibi parochus, nisi in sacristia ante missam
ubi nec datur nec recipitur communio —

pastor praetor huius loci et Notarius publicus audiuit
et accepit depositiones membrorum et aliorum in
choro adstantium, qui audierant nostras contestationes
in sacristia, et quid dixi ei, me non praestitum
sacram synaxim, nisi prius adferret schedulam confessionis
ante ea a patre terminatio fortior fierem —

Predictus proctor Aqualiensis eorum patronus
procurator, cum potius sua. Characterem exaravit
testimonium iudicium sine Aqualiensis cum
scriba et uno scabino permanente, aliis scabinis
proe sensionibus eximibis, per quod testatur
prænominationem franciscum xharde. Et vivum probum
Bonie fames, et quod nihil de ipso sciretur nisi
bonum et claris honoris et apparet in predicto testimoni
sigillum sine Aqualiensis. Sed prohi dolor, quāto
in uno facinore sunt fabitates et Requiritur, quando
quidem predictis xharde per inquisitiones factas vito
quia scandalosae fuerit postea declaratis per sententiam
concilii luxemburgensis concilii concilii publicis
Remisit prefatus proctor suas depositiones et
testimonia in folum data ad officialem foraneum,
quorum perorationem et inspectionem omnimode trili
Berius aut, debuit adhuc postea compovere scyius
in Rendere, et in meis scriptis ultimis adduce dam
omnia consilia de verbo ad verbum mihi data ab
officali foraneo, cum promisso Rato illud asserendum
sub quolibet iuramento prestando, vel ipsi in et
officali foraneo deferendo, et quod in ea ratione non
posset in utraque causa opinari, multo minus
sententiam ferre; sed quod derisio utriusque litis
postestata deberet Remitti vel ad Theologos, vel
ad iudices superiores.
Hoc non obstante dictis officialis alioque assumptione
aliis asseroris, sed potius ex dictamine prefati
proctoris pastorem definitivo condemnavit in
utroque causa, et in eorum omnes expensas.
et prefatis sententiis pastor opportune appellavit
ad quoscumque iudices superiores, et per quinque
annos subegitantes continuo litigavimus antipolius
Labati et fatigati sumus in magnis impensis tam
in numeraria soloniensi, quam in diebus concilii
Regis luxemburgensis et montensis in hannonia, in quibus
conciliis prefati conciliiarii fuerunt semper condemnati
sicuti videri poterit per Reflectionem seu declarationem
hic adiunctam et separatam.

25
Cum in hac nostra citatione foream hūda admodum
dotatione vna Abbatiati, non aliud agatur
nisi perscrutari et per sententiam declarare, in qua
re aut defectuositate poterit peccare pastor in
methodo aut modo in quo se gerit circa tam
confessionem quam orationem paschalem francisci
xharde et Joanne Gabriel in domina palmarum
paschalis anni 1704 sicuti singulis Enarratione est,
aut eum pastorem dimittere absolutum ab expensis
Pastor exponens prae gerendo fiduciam habebat
in decretis synodi diocesis Leodiensis ubi
Titulo 4º de pastore bus Cap. 2º sic habetur —

Sed et diligenter ac solose Recognoscant vultum
prooris sui, frequenterque visitent domos et familia
suorum subditorum, et in paschate ducharistico
sacramentum non aliis quam sibi, aut alicui ex
confessoribus approbatis confectis, ministrarent, et
de ipsa confessione aliis facta fidem legitimam
exigant —
ibi est lex precepti, ibi est Basis et fundamentum
pastoris Pilati, quae ita praevaleat in usum in
diocesi nra Leodiensi, et facta depositione Ansis
Contentiosi Joanne Gabriel Conquerentis in
consistorio seu synodo Leodiensi, ad Resolutionem
seu opinionem illius habendam, Rendi admodum Domini
examinatores synodales declaraverunt per suum
doctrinam sub dato pma octobris proxime elapsi,
pastorem exponentem circa prefatam Joannam
Bene et pudentem Egise, et secundum Rectam doctrinam
disciplinam: hoc decretum consistorii Leodiensis
Rendi admodum dotationi vna Abbatiati Ric
adiunctam exponitur

Doctrina huius Synodi appropinquat aut conformiter
docet Ferdinandus Hauckius in sua Epinomia
parochiarum Min: 29° folio 133° parochianus
debet exhibere schedulam confessionis annuam
pastori potenti, qui non tenetur credere dicenti
se singulis se mandatum —

plura alia et eadem Theologorum testimonia possunt
hic similiter adferri; Etsi haec doctrina sit ab aliis
recepta, in qua de peccatis exponens pastor in
modo quo se gerit circa franciscum xharde,
quando auferit ad eum in sacristia, ut potuerit
ab officiali francisci in Renda condemnari in
omni expensas litis contestatae —

in causa autem Joanne Gabriel potest exponens
pastor eam doctore preterisse in mensa, sicuti
superius enarratum est, non eam publice Resiciendo
aut Resuscitando solum; sed dimittendo differendo,
usque dum de sua confessione annua constare sapaverit
quoniam hoc non de suo sed de officiali francisci
faciebat consilio, sed erat magna temeritas praefatos
Joanne eam sic se offerre ad mensam, praefata
admonitione illi pridie facta per vicarium de
adferenda prius confessionis sua schedula —

Etsi hoc preceptum Theologicum sit potest receptum
peccatori occulto non est deneganda Communiatio
sed publico postquam predicta Joanne Gabriel
probata est per inquisitiones Longuevi Communi
sim francisco xharde concubinaria publica, et talis
utpote per sententiam definitivam Consilii Luxemb:
burgensis declarata; quoniam Rationes probantiam
condemnari pastor pro dilatione tantum illi fu et
coloris paschalis —

Et cum parochus exponens non aliam haberet
in his Rebus intentionem, quam fungi suo officio
et munere pastoralis erga scandalosos publicos

26
Sive parochus, qui tam sapienter speraverant
Charitativa pastoris sui monita. Et quod in ea
Ratione tantas et tam graves sit perpessus
vexationes, arduas et ingensas in sustinendis
his litibus, Et quoniam necdum finis —

Hinc Humillime et trixe Rogat Rndis cum et
Illustrissimam Donationem vram Abbatialem, ne
non Theologos quoscumque vobis Arbitrio considerandos
ut perspectis, et serio attentis Rationibus, testimoniis
et suffragiis hic adductis, et omni et sincera veritate
fulgentibus, Benigne Remittere Dignentur pastorem
exponentem ab omni onere seu gravamine Liberrime
et praefatos Concubinarios publicos, tanquam
temerarie Libigantes, et odiosos disciplinae
Ecclesiasticae infractores, in omnes ambarum
litium in utraque instantia contestantium ingensas
condemnare; Et in expectatione tam iusti ac
aequi iudicii, in suis precibus non quiescat
Exstabit —

Rndis meo et Illustrissimae Donationis vram

Humillimis ac obsequentissimis
servis Francisus Bonnemont
pastor Agglicensis in Deipura

27

De Commissione Aplica
Composita

Reuerendissimo ac perillustri
Domino Dno Benedicto

Abati Meritissimo Ven. R.
Monasterii d. Steynack

Primati Dignissimo Ecclesie
Ebor. provincie et diocesis Eboracensis

Et iudici Apostolico

Delegato in huius

Contentiosis inter

Franciscum Fornemont pastorem

Aqualiensium in Diocesi

Franciscum a hunc et Johannem

Gabriel suos parochianos et

Concubinarios publicos

28
I. clare eundemque ostendatur, secundum Advocatiam
Dni. In Derscho, per obitum Illustris quondam, et generis
modum Dni. Theodorici Comitis In Manderscheid et
Bantzenheim, Dni. In Schleggen, p. absq. liberi, vira
fuit, ad Austrem fidem admodum generosum
Dum, Carolus Comitem In Manderscheid et Bantzen-
heim, Comitem et Dnm In Gerolstein Dnm In Damm
Zettigen, Coenburch, p. tanquam proximam
Agratum, et hactenus masculinum percolatum, et sicque
de eo tali qualitate per reuerendissimum et
Dnm Petrum Richardum Abbatem, et Dnm Eptem.
nancensem, a cuius Ecclesia et Prælatia dicta
Advocatia iure fidei dependet, inuestiri debuisse, scilicet
inuestitum esse, p. cum exclusione filiarum per Dnm
Comitem Joachimum In Manderscheid et Bantzenheim
Prælatum dicti Dni. Comitis Theodorici, relictarum, et
per consequens cum exclusione Dni. Comitis a Habsburg
ipsius Comitis, p. ex dictis filiabus sequentes rantes
et fundamenta ex utroque iure de prompta visis litteris
et documentis et scriptis ad hanc rem facientibus
in medium afferuntur.

genero

tam per se
quam per
eandem

sapientissimo
et fideli
iud

Prima quod filia bene memorati Dni. Comitis
Joachimi Comite Theodorico eius fratre scilicet
eandem huiusmodi vira et vi præfatur, et
fuerit cum ipsarum matre Dna. Magdalena filio
Comitis In Nassau eundem Comitis Joachimi relictæ
vira, eandem matrem, et curatorem, cum Dno Comite
In Manderscheid, scilicet, ipsius et Temper faba fuerint
et etiam in faciantur Advocatiam In Derscho cum
relictis et proventibus ab ea dependentibus, secundum
fuisse, et de Episcopatus ecclesie, p. adeo ut se
de ea faciantur, p. Instituta et in
fuerint, per hunc ad hoc allegatos Consiliarios et
Advocatos, p. ex his ipsarum ad Abbatem Episcopi
censes dictis scriptis luculenter constat, quam
eandem liberam consensum hunc Dni. Abbatem

[illegible]

sive ad eos ut in nullum alium finem assumatur
 Advocatus, nec assumptus censeatur, ~~non~~ quia
 ut defendat et ut tanquam defensor innocen-
 tium et injuriam a suis Clientibus propulset,
 et aueriat, praesertim cum Episcopi et Praelati
 necessitate suarum Ecclesiarum hoc ita efflagi-
 tante Advocatos sibi antiquitus constituerunt
 ut si Episcopi vel Praelati aliter Advocatos
 haberent non attendendo an ipsorum ecclesie
 per Advocatos defenderentur tyranni et
 principes magis essent quam patres ut qui
 hoc modo male consulerent suis Ecclesiis
 quia eius rebus earundem abuterentur easque
 dissiparent ita ut ob id administratio suarum
 Ecclesiarum honoris ad ~~se~~ spectantium
 antedicti illis posset per l. Imperator et quia
 ibi notantur ad rebelliam et per l. f. s.
 Minores vero est textus in legum et quia ibi
 scribunt Barth. et Bald. hoc in principio
 versu. tutor et curator, praeterea num. 10
 Ille vero in 2. Cod. in rem cod. de suis passis
 et rebus suis

an itaqz vbra superius allegata, quod scilicet
Comes In Rathburg cuiqz Conuicti non sint
Rarides majon etiam deficiat In personis
ipsorum possibilitas defendendi, et protegend.
Honoraria In Dressis nihilominus subtra

qualitate primus sit concessa, ut scilicet
ille cui concessa esset defendat, tunc antea
probatum, certe et in persona ipsius si uideat
cessabit et remota cessabit, per l. tutelam
ponderando haec et verba paulo post principem
quia desinunt esse familia mutata. De capite
minutis et per c. tale patrum §. v. et
textus in §. item de patris, accedat quoque
ceteris circumferantur, auferri scilicet debere
obstatulum impediens ad hoc ut consequatur
quod habere contendat, ut docet casus vbi
nisi et per notata in l. si duo §. si iurauit
De iuramento et l. si rem §. omnis de
ignorantia scilicet l. quidam in fine de
condicionibus et demonstrationibus l. Julianus
§. offerri de actionibus empti et l. si iurauit
in fine de adultis et de defectibus subiecti
esse aptum et dispositum ad hoc ut recipiat
actus actionem, ut ait dicitur in §. si iurauit
et §. si iurauit subiectum habile ad suscipiendam
qualitatem l. quod si filius de cap. et l. quod
ad ipsam de donationibus inter virum et
uxorem praeterea quod cum omni comodo annecti
tur, necesse cessante commodum quod cessare et
deficere debeat, per l. alimentum de alimentis legatis
l. si quis seruum vbi est argum. a contrario sensu
De condicionibus et demonstrationibus neque etiam
sit nouum quod causa provisionis cessante cesset
quod provisionis et docet per casus vbi §. nisi
per l. semper §. negotiatores de iure iuramentum
et l. si cui §. I. et quibus causis madet in
Integrum restituantur l. Titia §. iurag. de
legatis I. et l. qui nominibus de administratione
tutorum vulgato c. cum cessante de appellacionibus

51
§. 3 Insuper causa originalis precipue inspicenda
cuius vi effectus trinuendus l. si si possessio hanc.
Datis petatur l. item veniunt, §. cum praedicti
ma §. de petitione hereditatis l. tunc in principio
ibi quia cum sit tutelam, de fideiussoribus §. 3, et
hoc de iure non officium, quod ex consequentia
actus praecedens sequentia dirigantur, cum ex
primis etiam posteriori formetur euentus §. item
et §. vbi §. nisi §. 6 per l. I. in fine et ibi §. 1
concordantes allegat Cod. de impenda tutela
et in de §. 1 de p. lib. 10

Quod vero qualitas defensionis in Comite
a Ratzburg etiam coniuge deficiat, quoniam et
longe ab illis distat, quia tunc est causa prima
et vna concessio aduocatiarum, et sine
qua consistere non possunt, sique propter
causas superius adductas, §. 3 id ipsum
etiam in aduocata breuolensi locum sibi
vendicare debeat, siue in secundum probetur, re
scripta siue non, cum uno et altero casu aduoc
catia sit §. 3 antiquitas nominata praeter
talis semper habita, etiam et possessa, et
ut in qualitate defensionis quidditatu
et essentialiter laborat annexam, id quod et
notat ipse germanicus Idionate expressim
denotat §. 10 §. 1 a tempore immemorabili
li. si sit nominata, et etiam non nominata
quod latine Idem est quod si nominata ut in
terminis dicit et docet supra citatas causas
§. cor. vbi nisi et et sequenti lib. I. proba
tur etiam sequentibus argum. et notati

instat sequens est §. 3 in se notum quod

Munderscheydani ad hoc effert, quia et abbat
et paucis Episcopi nacesse gravissimas
affecerunt prout ex libellis supplicibus
in eum finem sentit. Exponit ingens
porrectis, fasus continetur

Et cum hoc oia manifesta et aperta
sunt possunt suffragantissime si quis
est comprobari, certe etiam per hoc
et dicta auctoritas sine fideam sit
quod nullomodo super dictis fidei et
paucis Episcopi nacesse affecerunt
cecidit quia et his signis habuerunt
amissionem per text. In dicto et in
et ibi similiter paucis. Si paucis et per
Easum dicto consilio ut circa finem
ni. 14. ab. 1. utque paucis et is
paucis qui consilio et ibi habuerunt
per eundem Easum ut s. ut 1. ab. 1.
pe culis per. In daco cod. de iudiciis et
s. quia ad fenum de negotijs iudicis

Ita ut ex istis ois supra et legitime
consequentia inferatur Invenitur etiam
Dno Carolo Comiti de Munderscheydani
et duo Invenitur, et causas supra
Invenitur allegatus tunc proximus haberi
masculis post obitum Comitis Theodorici
ab ipso herede masculis utraque fuit factam
Validam et scilicet obvenire effectum
provi debere, et per consequens eundem
Comitem Carolum Invenitur quia
virtute summam Invenitur appropinquat
manuteneam et defendam in eod.

et quidam
masculinis
et sic
de rube
Invenitur
Invenitur
et sic

35
ultra superius dicta et allegata eo magis
quod dicta advocatia ante ipsam semper
per haec masculis fuerit possessa
et contra famula ab ea semper exoritur
scilicet pro fendo vere masculino eo magis
habendum, concedam per reputandum per
fama superius allegata et ita videtur
Invenitur arum et utrumque juris
doctore et Invenitur consilio laudatur
genus Invenitur Invenitur ea qua proponit
Invenitur sallo Invenitur Invenitur oia
Invenitur melius sententis Invenitur
et Invenitur meliore Actum

An den Königⁿ Meistⁿ zu
 Spanien Suberanen Panfians
 Und Ritters zu Lutzenburgs R.

[illegible]

In reparatur, also ist daz zu seyn und seyn
 also zu sein, und ist dann eine neue
 Conclusion wegen der übrigen temeriter zu ne-
 worten, mit demselben für Procurators
 Thal ist die Dienste für Euphile zu
 adinguis, und also die gab zu
 für, zuwar fütungs daz glück zu
 o die notwendig zu fordern. Dazumal
 spinus G. Geisen.

[illegible][illegible]

Per Capia authentica
Joh. Arnoldus vocatus
1718

Das dem König^l Majestät zu
S. Majestät Erbprinzen Bernhard
und K^l zu Lützemburg.

[illegible]

zur execution abgem. provision nach dero lauff und
inhalt zu foribis durch den hochw. J. Reisen.

Mein gnädiger Herr Erberrichter Herr Johann
 Zöfel zu Lüttenberg vordem und befohlen, das
 Jurisdictionen Cocio vop Herr Supplicanten in sel-
 bnen promission Gumbell vops tages vop anno
 laus und gals zu exequieren, und also geyen
 still Gumbell solten sein. In dem geyen vop
 dem zu solten in dem in selbigen, vop
 Executor dem vop in selbigen in execution selbigen
 promission vop laus und gals in selbigen. In dem
 Lüttenberg am 18 Junij 1648 Hinder vop
 in selbigen vop befohlen H. vop vop.

Pro Cognia

Paes Arnoldus

Allen von König C. Maysts zu
Johannis Subannaten Parnum
Abt. Kassa zu Lützenburgs.

Sendige gebintende fave

*Proff. brigandura dunt C. S. nsm is fūg
tate sūo rāguilas pmoion gēstano, Quo ut
gasimay Anwa et In p. Qu: fl. parlatas
arp Botoad sūp s. h. Clementis Millibord:*

[illegible][illegible]

[illegible]

4. In his own way abridges fact (of the unde-
rstanding and allegation of the Christian)
Prigings sub lit K.

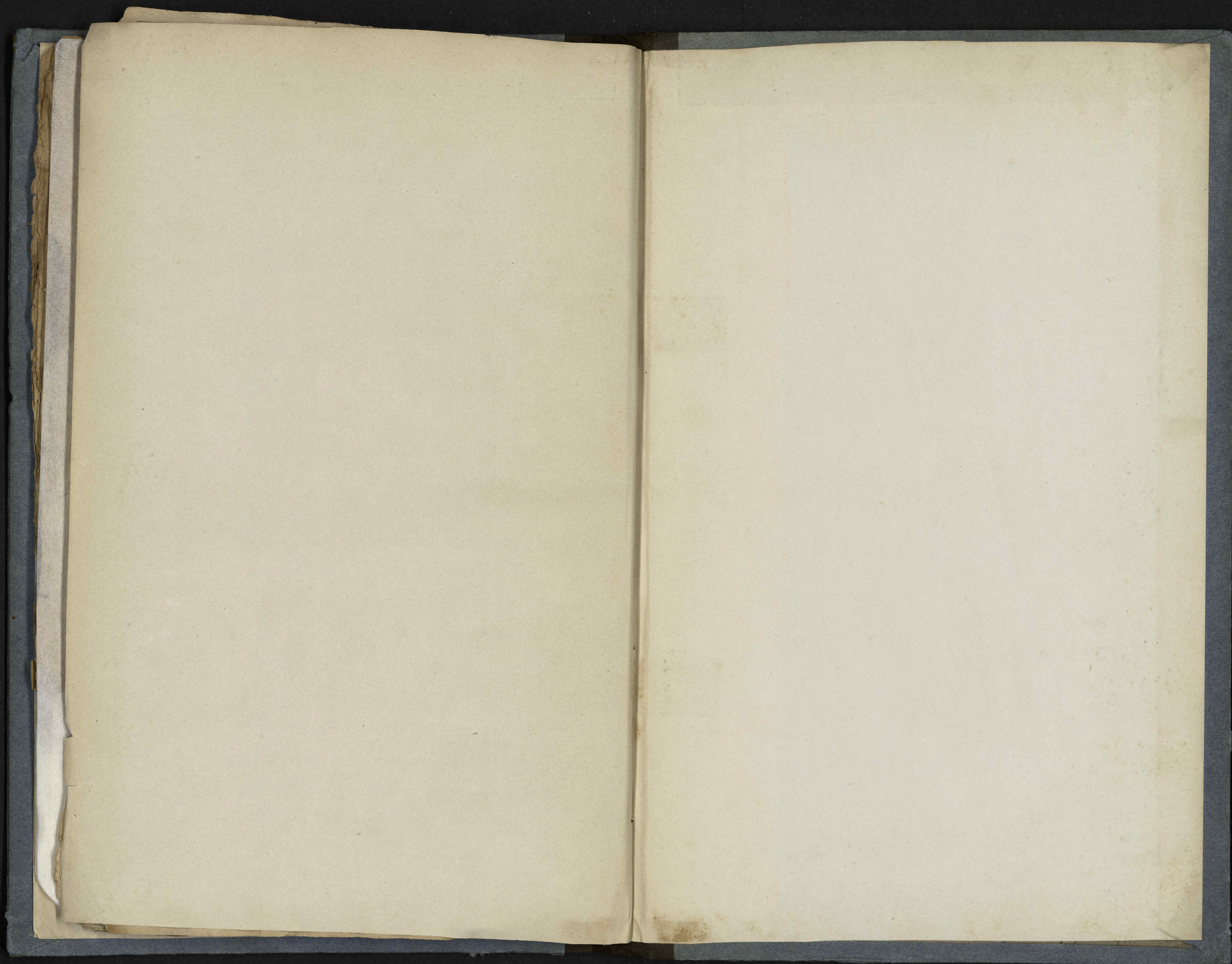
Pro copia ueni qui supra
Gaes Arnoldis rochus

[illegible]

Verfahren der Pflanzung durch
Anschling's des Emmentaler Excu-
tours gesehene verfahren

[illegible]

[illegible]

Alsdorf
(Bischof v. Hülshoff)

